

Київський національний торговельно-економічний університет
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої
освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

(пост. п. _____ від 24.02. 2020р.)

Ректор

[Signature] А.А. Мазаракі

**МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ЕТИКИ БУХГАЛТЕРІВ /
INTERNATIONAL STANDARDS OF
PROFESSIONAL ETHICS FOR ACCOUNTANTS**

РОБОЧА ПРОГРАМА

COURSE OUTLINE

освітній ступінь	доктор філософії/ doctor of philosophy
галузь знань	07 «Управління та адміністрування» / Management and administration
спеціальність	071 «Облік і оподаткування» Accounting and Taxation

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: О.В.Фоміна, доктор економічних наук, професор
О.М.Ромашко, кандидат економічних наук, доцент

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри обліку та оподаткування КНТЕУ 12 лютого 2020 р., протокол № 10

Рецензенти: Король С.Я., доктор економічних наук, доцент,
Сопко В.В., доктор економічних наук, професор,
Чиркова Л.Г. заст. гол.бухгалтера ДП МНПО «МЕДБУД»
ПрАТ «ХК «Київсмількбуд»

**МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ
БУХГАЛТЕРІВ /
INTERNATIONAL STANDARDS OF PROFESSIONAL ETHICS FOR
ACCOUNTANTS**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	доктор філософії/ doctor of philosophy
галузь знань	07 Управління та адміністрування / Management and administration
спеціальність	071 «Облік і оподаткування»/ Accounting and Taxation

**1. Структура дисципліни та розподіл годин за темами
(тематичний план)**

	Усього годин/ кредитів	з них			Форми контролю
		лекції	практичні заняття (семінарські) заняття / МК	самостійна робота	
Тема 1. Професійна етика: виникнення та призначення в суспільстві	12	2		10	УО, Д, ТЗ
Тема 2. Особливості застосування принципів етики в Україні і світі	12	2	2	8	УО, СЗ, ТЗ, КР
Тема 3. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів: суть і значення	12	2	2	8	УО, Д, СЗ, ТЗ, КР
Тема 4. Професійна компетентність: принципи та критерії оцінки	14	2	2	10	УО, Д, СЗ, ТЗ, ОКР
Тема 5. Ризики діяльності та загрози незалежності професійного бухгалтера	16	4	2	10	УО, Д, СЗ, ТЗ
Тема 6. Принципи і вимоги етики для всіх професійних бухгалтерів, бухгалтерів-практиків та штатних бухгалтерів	12	2	2	8	СЗ, ТЗ, Д, КР
Тема 7. Вимоги до практичного досвіду та продовження професійного розвитку	12	2	2	8	УО, СЗ, ТЗ
Разом	90/3	16	12	62	
Підсумковий контроль – диференційований залік					

Умовні позначення:

УО – усне опитування; КР – контрольна робота; Д – дискусія,
ТЗ – тестові завдання; СЗ – ситуаційні завдання.

**2. Тематика та зміст лекційних, практичних (семінарських),
самостійної роботи**

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час, год.
Тема 1. Професійна етика: виникнення та призначенні в суспільстві		
<p>Знати: Сутність професійної етики і моралі та норм етичної поведінки. Роль та завдання міжнародних та національних професійних організацій бухгалтерів і аудиторів у регулюванні професійної етики.</p> <p>Вміти: Визначати об'єкти професійної етики Визначати пріоритети професійних організацій бухгалтерів і аудиторів та набувати членства в таких організаціях.</p>	<p>Лекція 1. Роль етики в професії та професійні організації бухгалтерів і аудиторів</p> <p align="center">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Сутність етики та умови виникнення професійної етики. Взаємозв'язок етики і права та соціальної відповідальності бізнесу, Класифікація та особливості професійної етики працівників економічних спеціальностей. Міжнародні професійні організації бухгалтерів і аудиторів: місія, мета, завдання та пріоритети діяльності. Професійні організації бухгалтерів і аудиторів в Україні. <p align="center"><i>Список рекомендованих джерел</i></p> <p>Нормативно-правові акти: 2 Основний: 1;3;4 Додатковий: 3;7;10. Інтернет-ресурси: 1-4.</p>	2
	<p align="center"><i>Самостійна робота</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Підготувати доповідь на тему «Історія та умови виникнення етики». Аналіз основних положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (джерело 1) щодо дотримання професійної етики та соціальної відповідальності бухгалтера перед суспільством 	10
Тема 2. Особливості застосування принципів етики в Україні і світі		
<p>Знати: сутність етичних вимог</p>	<p>Лекція 2. Принципи етики професійних бухгалтерів</p>	

<p>та фундаментальних принципів.</p> <p>Вміти: застосовувати фундаментальні принципи професійної етики в конкретних професійних ситуаціях</p>	<p align="center">План лекції</p> <p>1. Міжнародні принципи етики професійних бухгалтерів, їх характеристика та класифікація. 2. Національні вимоги щодо етичної поведінки професійних бухгалтерів. 3. Фундаментальні принципи етики професійних бухгалтерів</p> <p><i>Список рекомендованих джерел</i> Нормативно-правові акти: 1,2 Основний: 1;2;3;4 Додатковий: 3; 7; 9; 10. Інтернет-ресурси: 1-4.</p>	<p align="center">2</p>
	<p align="center"><i>Самостійна робота</i></p> <p>1. Підготувати тези до дискусії на тему «Відповідальність професійного бухгалтера щодо задоволення потреб окремого клієнта чи роботодавців». 2. Підготовка короткої доповіді на тему «Відмінність принципів «професійна компетентність» та «належна ретельність»». 3. <i>Аналіз нормативно-правових актів щодо діяльності бухгалтера в інтересах громадськості.</i></p>	<p align="center">8</p>
	<p align="center">Практичне заняття 1</p> <p>1. Групування принципів етики професійних бухгалтерів. 2. <i>Ділова гра щодо вибору фундаментальних принципів професійних бухгалтерів у конкретних професійних ситуаціях.</i></p>	<p align="center">2</p>
<p align="center">Тема 3. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів: суть і значення</p>		
<p>Знати: концептуальну основу та структуру Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів.</p>	<p align="center">Лекція 3. Сутність та значення Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів</p> <p align="center">План лекції</p> <p>1. Історія виникнення Кодексу та</p>	

<p>Вміти: застосовувати норми Кодексу у професійній діяльності.</p>	<p>змін до нього. 2. Роль Ради з Міжнародних стандартів етики професійних бухгалтерів у формуванні Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів. 3. Концептуальна основа та характеристика розділів Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів.</p> <p><i>Список рекомендованих джерел</i> Нормативно-правові акти: 1;2 Основний: 1;3 Додатковий: 3; 7;9;10 Інтернет-ресурси: 1-4.</p>	2
	<p><i>Самостійна робота</i></p> <p>1. Здійснити аналіз основних положень концептуальної основи Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів (джерело 3 основного списку рекомендованих джерел).</p> <p>2. Підготувати доповідь на тему «Функції Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів».</p> <p>3. Ознайомитися зі структурою Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів (джерело 3 основного списку рекомендованих джерел).</p> <p>4. Підготувати доповідь на тему «Формування ділової репутації бухгалтера за Міжнародним кодексом етики професійних бухгалтерів».</p>	8
	<p>Практичне заняття 2</p> <p>1. Розв'язування ситуаційних завдань щодо застосування у практичній діяльності Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів</p>	2

	<p>бухгалтерами-практиками та професійними бухгалтерами у бізнесі.</p> <p>2. Аналіз міжнародного досвіду застосування норм Кодексу щодо репутації бухгалтера та ділових відносин професійних бухгалтерів.</p> <p>3. <i>Аналіз Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» щодо ролі професійних бухгалтерів практиків та професійних бухгалтерів у бізнесі та їх відповідальності перед суспільством (джерела 1 із основного списку).</i></p>	
Тема 4. Професійна компетентність: принципи та критерії оцінки		
<p>Знати: вимоги Міжнародних стандартів освіти бухгалтерів та Національних нормативно-правових актів щодо професійної компетентності.</p> <p>Вміти: застосовувати практичні навички та формувати професійні судження у сфері обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування.</p>	<p style="text-align: center;">Лекція 4. Професійна компетентність, професійні навички, практичний досвід та професійний розвиток бухгалтерів</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <p>1. Сутність професійної компетентності за Міжнародним кодексом етики професійних бухгалтерів.</p> <p>2. Оцінка професійної компетентності.</p> <p>3. Професійні навички, їх класифікація та рівні володіння ними.</p> <p>4. Міжнародні стандарти освіти бухгалтерів та їх роль у формуванні професійних компетентностей.</p> <p><i>Список рекомендованих джерел</i> Нормативно-правові акти: 1;3;4 Основний: 1; 2; 3. Додатковий: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 8. Інтернет-ресурси: 1-4.</p>	2

	<p align="center"><i>Самостійна робота</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Написати доповідь на тему «Сутність належної ретельності та професійної компетентності». 2. Розробити схему шляхів досягнення професійної компетентності. 3. Провести аналіз порядку надання професійних послуг в Україні за даними джерел 1 і 2 	10
	<p align="center">Практичне заняття 3</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дискусія на тему «Вимоги суспільства до професійної компетентності бухгалтера». 2. Розв'язування ситуаційних завдань щодо класифікації суджень на різних етапах професійної компетентності. 3. Узагальнення критеріїв оцінки професійної компетентності бухгалтера. 	2
<p>Тема 5. Ризики діяльності та загрози незалежності професійного бухгалтера</p>		
<p>Знати: види професійних ризиків бухгалтерів та загроз незалежності професійного бухгалтера.</p> <p>Вміти: ідентифікувати загрози та оцінювати ризики незалежності професійного бухгалтера.</p>	<p align="center">Лекція 5. Ризики діяльності професійного бухгалтера</p> <p align="center">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність ризиків діяльності професійного бухгалтера. 2. Класифікація професійних ризиків. 3. Підходи до оцінки ризиків незалежності професійного бухгалтера. 4. Аналіз результатів оцінки ризиків незалежності та загроз виконання обов'язків професійними бухгалтерами. <p><i>Список рекомендованих джерел</i> Нормативно-правові акти: 1;2;4 Основний: 1; 2. Додатковий: 1; 3; 4; 5; 10.</p>	2

	Інтернет-ресурси: 1-4.	
	<p><i>Самостійна робота</i></p> <p>1. Підготувати доповідь на тему «Умови виникнення ризиків діяльності професійного бухгалтера».</p> <p><i>Розробити таблицю класифікації ризиків бухгалтерів, що проводять свою професійну діяльність у підприємствах, що належать до груп «Великі» і «Малі підприємства».</i></p>	5
	<p>Лекція 6. Загрози незалежності професійного бухгалтера</p> <p>План лекції</p> <p>1. Сутність та види загроз незалежності професійного бухгалтера.</p> <p>2. Робота бухгалтера з конфіденційною інформацією.</p> <p>3. Застережні заходи для усунення або зменшення загроз незалежності професійного бухгалтера.</p> <p><i>Список рекомендованих джерел</i></p> <p>Нормативно-правові акти: 1; 2; 4.</p> <p>Основний: 1; 2.</p> <p>Додатковий: 1; 3; 4; 5; 10.</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-4.</p>	2
	<p><i>Самостійна робота</i></p> <p>1. Скласти таблицю загроз дотримання фундаментальних принципів професійних бухгалтерів за Кодексом етики професійних бухгалтерів</p> <p>2. Підготувати доповідь на тему «Сутність загроз власного інтересу, власної оцінки, захисту особистих стосунків та тиску».</p> <p><i>3. Аналіз Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (джерело</i></p>	5

	2) щодо дотримання принципу незалежності бухгалтерами-практиками.	
	<p align="center">Практичне заняття 4</p> <p>1. Порівняння видів професійних ризиків бухгалтера та інших працівників економічних спеціальностей.</p> <p>2. Розв'язування ситуаційних завдань щодо оцінки ризиків діяльності професійного бухгалтера за Міжнародним кодексом етики професійних бухгалтерів</p> <p>3. Дискусія на тему «Чи розробляються професійними організаціями, законодавчими чи регуляторними органами застережні заходи щодо зменшення або усунення загроз».</p>	2
Тема 6. Принципи і вимоги етики для професійних бухгалтерів, бухгалтерів-практиків та штатних бухгалтерів		
<p>Знати: сутність конфліктів та обставин, що призводять до виникнення конфліктів у професійній діяльності</p> <p>Вміти: розробляти застережні заходи щодо виникнення конфлікту інтересів та визначати дії бухгалтера-практика у разі неможливості уникнення конфлікту</p>	<p align="center">Лекція 7. Групи бухгалтерів за Міжнародним кодексом професійних бухгалтерів</p> <p align="center">План лекції</p> <p>1. Професійне призначення бухгалтера за Міжнародним кодексом етики професійних бухгалтерів.</p> <p>2. Міжнародні підходи до визначень: професійний бухгалтер, бухгалтер-практик, штатний бухгалтер.</p> <p>3. Принципи та вимоги щодо прийняття і виконання завдань професійними бухгалтерами.</p> <p>4. Конфлікти професійної діяльності бухгалтерів та порядок їх вирішення</p> <p><i>Список рекомендованих джерел</i> Нормативно-правові акти 1;2;4 Основний: 1;3</p>	2

	Додатковий: 1; 2;3; 6;7;8;10 Інтернет-ресурси: 1-4	
	<p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота</i></p> <p>1. Провести аналіз змін у професійному призначенні бухгалтерів – практиків за даними Кодексу етики професійних бухгалтерів.</p> <p>2. Скласти перелік умов прийняття клієнта професійними бухгалтерами.</p> <p>3. Розробка застережних заходів при прийнятті завдання для бухгалтера-практика.</p> <p>4. <i>Провести аналіз чинного законодавства щодо видів діяльності заборонених для професійних бухгалтерів</i></p> <p>5. <i>Підготувати доповідь на тему «Сутність конфлікту зобов'язань дотримання лояльності бухгалтера».</i></p> <p>6. <i>Написати есе на тему «Підтримка бухгалтерами колег».</i></p>	8
	<p style="text-align: center;">Практичне заняття 5</p> <p>1. Аналіз принципів та вимог, що стосуються професійних бухгалтерів, бухгалтерів-практиків та штатних бухгалтерів за розділами Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів.</p> <p>2. <i>Робота в групах щодо розробки алгоритму прийняття завдання щодо його виконання професійними бухгалтерами за різними напрямками діяльності.</i></p>	2
Тема 7. Вимоги до практичного досвіду та продовження професійного розвитку		
	Лекція 8. Професійний розвиток бухгалтерів та системи сертифікації бухгалтерів План лекції	

	<p>1. Міжнародні вимоги та вплив глобалізаційних процесів на професію бухгалтера.</p> <p>2. Міжнародні програми сертифікації професійних бухгалтерів та їх характеристика.</p> <p>3. Переваги сертифікованих бухгалтерів.</p> <p>4. Національні вимоги до практичного досвіду та професійного розвитку бухгалтера.</p> <p><i>Список рекомендованих джерел</i> Нормативно-правові акти: 1; 2; 3. Основний: 1; 2; 3. Додатковий: 2; 3; 4; 6; 7; 8; 9. Інтернет-ресурси: 1-4.</p>	2
	<p><i>Самостійна робота</i></p> <p>1. Аналіз вимог Директиви 2006/43/ЄС Європейського парламенту щодо рівня освіти професійних бухгалтерів.</p> <p>2. Скласти таблицю порівняння за ознаками : мета, методика навчання, структура курсу навчання за загальновизнаними системами сертифікації ACCA, ACCA (DipIFR), CAP, CIPA, IFA, IFA (DipIFR), CIMA, CMA.</p> <p>3. Аналіз Міжнародної програми сертифікації професійних бухгалтерів CIMA в Україні. Провести аналіз Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (джерело 1) щодо вимог до освіти бухгалтерів.</p> <p>4. Розробити схему присвоєння кваліфікації професійного бухгалтера.</p> <p>5. Підготувати доповідь на тему «Умови професійного розвитку відповідно до мінливих потреб суспільства».</p>	8

	<i>б. Написання есе на тему «Професійні цінності та етика професійного бухгалтера у відповідності до потреб суспільства»</i>	
	<p align="center">Практичне заняття 6</p> <p><i>1. Ознайомлення з Міжнародною програмою сертифікації професійних бухгалтерів СІМА в Україні.</i></p> <p><i>2. Дискусія на тему «Переваги фахівців, які мають кваліфікацію СІМА».</i></p> <p><i>3. Розробити проект порядку отримання сертифікату за однією із загально визнаних міжнародних систем сертифікації бухгалтерів</i></p>	2
ВСЬОГО		90
Підсумковий контроль – екзамен		

*курсивом виділено питання (≈20%), які розглядатимуться із застосуванням інтерактивних методів навчання (презентація, дискусія, моделювання ситуацій, «мозковий штурм», метод кейс-стаді, ділові та рольові ігри тощо)

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19>.

3. International Accounting Education Standards Board (IAESB) [Міжнародні стандарти професійної освіти бухгалтерів]. URL: <http://www.ifac.org/system/files/publications/exposure-drafts/iaesb-consultation-paper-principles-on-learning-outcomes.pdf>

4. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: <http://www.minfin.gov.ua>

Основний

1. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 252 с.
2. Лугова О.І., Єременко А. В., Кириченко І.О., Косовська Ю.С. Професійна етика в роботі бухгалтера. *Modern Economics*. 2019. № 13 (2019). С. 154-160. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V13\(2019\)-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V13(2019)-24).
3. Міжнародний Кодекс етики професійних бухгалтерів. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi5gfG6ysTgAhX8isMKHcLdCCEQFjAGegQIAxA&url=https%3A%2F%2Flexinform.com.ua%2Fwp-content%2Fuploads%2F2018%2F09%2FCode-of-Ethics_ukr.pdf&usg=AOvVaw3WJHzEWjLnvauVTuww3hw4
4. Тофтун М.Г. *Етика: Підручник*. Житомир : Видавництво ЖДУ імені І. Франка, 2011. – 448 с.

Додатковий

1. Голов С.Ф., Костюченко В.М., Кулага О.М. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами: методичні рекомендації. Вінниця: ТОВ «Консоль», 2013. 267 с.
2. Зубілевич С. *Міжнародні стандарти освіти як основа єдиної національної програми професійної сертифікації бухгалтерів України*. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014. № 5. С. 8-15.
3. Кіндрацька Л.М. Нова ідеологія формування бухгалтерської професії в Україні. *Школа професійного бухгалтера*. 2009. № 11 (106). С. 12-14.
4. Кузнецова С.О., Чернікова І.Б. *Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами : навч. посіб.* Харків : Видавництво «Лідер», 2016. 318 с.
5. Лучко М.Р., Бенько І.Д. *Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами*. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2016. 360 с.
6. *Міжнародні стандарти освіти для професійних бухгалтерів / перекл. з англ. за ред. Н. Непійводи*. Київ : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2004. 78 с.
7. Жураковська І.В. Професійна етика бухгалтера і аудитора: Конспект лекцій для студентів спеціальності «Облік і аудит» денної і заочної форм навчання. Луцьк: ЛНТУ, 2012. 113 с.
8. Сертифікація бухгалтерів САР (СІРА): загальна інформація; навчання; порядок отримання сертифікату. URL: <http://proaudit.com.ua/sertification/sertif-kac-ya-auditor-v-2.html>
9. Чижевська Л.В. *Бухгалтерський облік як професійна діяльність : теорія, організація, прогноз розвитку : наукова доповідь за дисертацією на здобуття наукового ступеня докт.економ. наук : 08.00.09 / Чижевська Людмила Віталіївна*. Житомир, 2007. 80 с.

10. Ямборко Г.А. Професійне забезпечення розвитку обліку: етика і мораль бухгалтера. Облік і фінанси АПК : Міжнародний науково-виробничий журнал. 2008. № 4. С. 184-188.

Інтернет-джерела

1. www.ifac.org – веб-сайт Міжнародної федерації професійних бухгалтерів.
2. www.fraa.org.ua - веб-сайт Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України.
3. www.zakon.rada.ua – веб-сайт Верховної Ради України.
4. www.minfin.gov.ua – веб-сайт Міністерства фінансів України.

** курсивом виділені джерела, які є у бібліотеці КНТЕУ*